

Ikone, božje podobe

V Galeriji Ivana Groharja na Mestnem trgu v Škofji Loki je na ogled razstava z naslovom Iskanje nevidnih resničnosti, na kateri ikone razstavlja domačinka Albina Nastran.

Kaj vas je po mnogih letih ljubiteljskega likovnega ustvarjanja popeljala do odločitve, da začnete slikati ikone?

”Vedno sem imela pozitiven odnos do slikarstva, spremljala sem razstave in se spočetka z njim ukvarjala bolj teoretično kot praktično, saj sem slikala predvsem, kadar mi je ob družini in službi to dopuščal čas. Po stroki sem sicer diplomirana inženirka lesarstva, najprej sem bila zaposlena v gospodarstvu, zadnjih dvajset let pa sem delovala kot profesorica na srednji lesarski šoli v Škofji Loki. Ko sem bila pred osmimi leti v Kamniku na razstavi ikon, sem si v trenutku zaželela tudi sama naslikati ikono.”

In ste kar začeli ...?

”Seveda sem se najprej lotila temeljitega študija na temo ikon, ikonopisja, različnih šol slikanja ikon in podobno. Spoznala sem, da je to slikarstvo precej različno od običajnega slikanja, zato sem skoraj dve leti raziskovala različne tehnike in zgodovinska ozadja tega slikanja. Najstarejša znana tehnika slikanja ikon ima zametke že v Starem Egiptu ...”

Pa vendar, mar niso ikone bolj kot z zahodno katoliško cerkvijo povezane s pravoslavljem?

”Sploh ne. Tej tezi bi lahko oporekala na več načinov. Prvič, oboji imamo več kot 1000-letno skupno krščansko tradicijo, saj se je katoliška cerkev s pravoslavno ločila šele leta 1054. Tudi, kar se tiče umetnosti, je šel takrat vzhod svojo pot, držeč se starih principov v umetnosti, zahodna umetnost pa se je razvijala naprej, preko romanike, baroka do danes. Ikonopisje se imenuje zato, ker je bila takrat večina prebivalstva nepismena in so bile ikone kot take neke vrsta pisava. Motivno so bile to predvsem podobe matere božje, Boga, Jezusa, svetnikov, pa tudi svetopisemskih zgodb. Na vzhodu se je prav ob strogih likovnih merilih, ki niso smela odstopati od ustaljenih form, uveljavilo preslikavanje. Da se ne bi izgubili osnovna misel in ideja. Poznamo tri glavne šole ikonopisja, rusko, grško in grško-kretske šole. Ta vpliv je preko Balkana segal tudi do nas in lahko rečemo, da je tudi v Sloveniji nekaj zelo lepih primerkov ikon.”

Kako vi izbirate motive, ki jih pozneje upodobite kot ikone?

”Na zelo različne načine, bodisi na licu mesta, ko ikono opazim v kakšni cerkvi, samostanu ali pa v literaturi, predvsem knjigah. Recimo, v Valjevu v Srbiji mi je v nekem ženskem samostanu padel v oči motiv arhangela Mihaela, čigar ikona sicer izvira iz srbskega samostana Hilandar na gori Atos v Grčiji.”

Preden Albina Nastran začne slikati ikono, vedno razišče vse podrobnosti o njej in vsa zgodovinska in druga pomenska ozadja.

Kako lahko osebno posežete v likovno delo, ki naj bi bilo predvsem čim bolj podoben izvorniku?

”Nekaj svojega si dovolim tako rekoč v vsaki ikoni. Kaj bo tisto nekoliko drugače, se odločam po svojem notranjem vzgibu, vendar pa v osnovi ne ruši temeljnih pravil in osnovne ideje. In med poznavalci so moje ikone že razpoznavne kot moje. Menda imajo moje ikone, liki v njej bolj mili in nežnejši izraz. No, prva razstava, kjer sem se predstavila, je bila skupinska v minoritskem samostanu na Ptuj. Razstavljal nas je šest avtorjev in jaz sem bila med njimi začetnica. Takrat sem dobila precej samozavesti, saj sem ugotovila, da se z gotovostjo lahko lotim slikanja novih ikon.

Lani je občina Škofja Loka v pobratenem Freisingu eno mojih ikon namenila papežu. Gre za mater božjo, ki sem jo naslikala po predlogi Luisa de Moralesa. Ta podoba se med drugim nahaja tudi naslikana na kamniti plošči v našem kapucinskem samostanu, prav tako pa jo najdemo v cerkvi v Kropi in sicer kot grafiko.”

Tudi materiali, s katerimi ustvarjate ikone, so pripravljene na star način ...

”Vsekakor. Restavtorji te stvari dobro poznajo. Uporabljam izključno naravne pigmente, sama pripravljam jajčno emulzijo, saj

je zelo pomembno, kakšna ta je in kako jo mešamo z različnimi pigmenti. Ne uporabljam lepila, ampak staro naravno lepilo, klij, pri mešanju uporabljam razne krede, za pozlato pa 23 karatne zlate lističe. Zelo pomembna je priprava podlage, saj naredim kar 19 zelo tankih nanosov. Tudi les mora biti skrbno izbran, ne le posušen, ampak predvsem homogen, brez grč in podobnih napak ... Uporabljam lipo.”

Tokratna razstava, ki bo na ogled še do sredine aprila, je namenjena tudi času, ko v Škofji Loki uprizorjajo Škofjeloški pasijon, tudi vaša osrednja ikona je namenjena temu ...

”Upodabljanje pasijona je v ikonopisju zelo redek pojav. Na ikoni so štiri slike iz prizorov Jezusovega življenja, oznanjenje, rojstvo, snemanje s križa in objokovanje.”

Ostajate pri ikonah?

”Vsekakor. Likovnost me spremlja že celo življenje, odkar sem v pokoju, imam še več časa za to. Vsak motiv za ikono vedno skrbno pripravim in preštudiram zgodovinsko ozadje. Z ikonami mi nikoli ni dolgčas. Seveda pa se ne branim tudi drugačnega likovnega ustvarjanja. Moja vrata za likovno ustvarjanje so vedno odprta.”

Igor Kavčič, foto: Gorazd Kavčič